

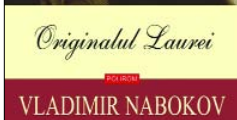
LITERATURĂ

Jocul cu moartea și o teorie a lecturii

Vladimir Nabokov
Originalul Laurei

Colecția „Biblioteca Polirom”
Editura Polirom, 2010

Două
opinii
despre
o carte

39,50 lei

traducere
din limba engleză și note
de Veronica D. Niculescu

introducere
de Dmitri Nabokov

Să alcătuiești o ediție postumă a ultimului roman neterminat al unui mare scriitor este o sarcină nu lipsită de riscuri, iar dacă ești și fiul acestui mare scriitor, ea devine și delicată, cu atât mai mult cu cât, conform voinței scriitorului, acest manuscris ar fi trebuit să fie destinat arderii. Proiectul este unul îndrăzneț, *ground-breaking*, așa cum sînt toate scrierile lui Vladimir Nabokov, dar acesta are în plus o tușă a unui aer ultimativ: este un joc cu moartea atît la nivel estetic, cît și la nivel ontologic. Scriitorul presimte, adu-mecă apropierea sfîrșitului în același timp în care, estetic, pune în scenă această proximitate sub forma unui joc cu cea mai mare miză dintre toate, chiar dacă (sau cu atît mai mult cu cît) rezultatul este dinainte cunoscut: pierderea. *Muritul e amuzant* stă ca subtitlu al romanului *Originalul Laurei*.

Din cele 138 de fișe, numerotate pe capitole, se creionează, cînd mai apăsător, cînd mai șters, cînd întrerupt de-a binelea, conturul unui personaj bizar – doctorul Philip Wild –, un neurolog consumat de drama unei iubiri eșuate, care pune la cale un plan nebunesc: autoanihilarea științifică. În galeria personajelor lui Nabokov (grotești, dar cu patimi împinse în absolut), doctorul Wild, chiar dacă incomplet, face figura cea mai tulburătoare pentru că patima lui este moartea, iubirea lui – sentiment mutant din iubirea pentru Flora sau Laura (numele personajului a rămas indecis) – este nevoia de a scăpa de trupul său obez. Mai mult decît toate marile iubiri, actul de autoanihilare într-un fel de tranșă hipnotică oferă și cele mai mari senzații orgasmice.

Philip Wild își creează o proiecție mentală a

sinelui, lăsîndu-se apoi în voia plăcerii de a o șterge progresiv. Actul este în primul rînd o descoperire științifică, sau așa ar vrea doctorul Wild să se creadă: moartea are legătură cu un control mental foarte puternic. Astfel, se poate muri progresiv și, atît timp cît nu s-a produs lovitura finală, se poate reveni din micile ștergeri ale trupului, din micile morți. De fapt, doctorul Wild este primul (și, probabil, singurul) hotărît să se bucure de descoperirea sa, aplicînd pas cu pas metoda care-i permite libertatea fantastică de a se bucura de o moarte controlată.

Revenind la riscurile publicării fragmentelor, acestea apar, bineînțeles, din incompletitudine: receptarea și exegeza unei astfel de lucrări pot fi mult mai laxe din punctul de vedere al criteriilor și, ca atare, mai șubrede. Situația în context a ultimei tușe creative a unui mare scriitor poate să modifice cu o nuanță ansamblul receptării operei sale, poate să schimbe ușor tonul lecturii.

Pe de altă parte, tocmai din perspectiva unei teorii a lecturii, romanul neterminat al lui Nabokov capătă o admirabilă anvergură estetică: este un roman despre abordarea frontală a morții, dar unul care conține în sine goluri, întreruperi, pauze. Este un roman care, inevitabil, își conține moartea sau inexistența, o scriere căreia îi stă bine să fie neterminată, avînd prin aceasta ceva de demonstrat. Golurile din moartea lui Wild o fac să se insinueze mai concret, iar dacă cititorul umple prin lectura sa pauzele unei scrieri completînd cartea, lectura pauzelor din cartea lui Nabokov este un pariu cu atît mai intens.

La această experiență radicală de lectură se adaugă și emoția confruntării cu manuscrisul fotografiat: caligrafia autorului, semnele fizice ale ezitărilor scrisului – cu tăieturile, mîzgălele, ștersăturile, revenirile inevitabile – sînt nu doar simple curiozități filologice, ci și mărturii aproape palpabile ale umanului, note ale fragilității care se armonizează foarte bine cu conținutul devastator, deși sec ca stil, al pasajelor întrerupte sau înlănțuite.

Ștefania Mihalache

LITERATURĂ

*Anatomia
unui roman*

Vladimir Nabokov
Originalul Laurei
Colecția „Biblioteca Polirom”
Editura Polirom, 2010

Personalitatea complexă a lui Vladimir Nabokov și opera sa i-au fascinat pe cititorii și pe criticii care l-au apreciat pentru stilul său unic, în aceeași măsură în care i-au șocat pe detractorii săi. Controversele legate de opera scriitorului de origine rusă au continuat și după moartea acestuia, survenită în 1977. Mai mult decât atât, ele s-au intensificat odată cu decizia lui Dmitri Nabokov, fiul scriitorului, de a publica romanul la care tatăl său a lucrat în ultimii ani de viață, în ciuda dorinței categorice a acestuia ca soția sa să distrugă manuscrisul în cazul în care el nu avea să îl definitiveze. Romanul a rămas neterminat, dar Vera Nabokov a amânat împlinirea dorinței testamentare, astfel încât, în 1991, când a murit, sarcina i-a revenit lui Dmitri.

Dezbaterea care a urmat publicării romanului în 2009 s-a axat pe două problematice complementare. Pe de o parte, a fost analizată din perspectivă etică decizia lui Dmitri de a încălca dorința tatălui său; pe de altă parte, presa literară anglo-saxonă a discutat oportunitatea publicării acestui roman din punct de vedere strict literar, ținând cont de faptul că nu avem de-a face cu un roman pe care autorul l-a adus într-o formă finală dar pe care nu l-a terminat, ci cu schița unui eventual roman.

Este cunoscut faptul că Nabokov obișnuia să scrie pe niște fișe destul de mici din simplul motiv că erau ușor de transportat, mai ales în timpul numeroaselor sale călătorii entomologice. Fișele erau numerotate, corectate și uneori rearanjate, în așa fel încât romanul propriu-zis nu-și căpăta conturul decât în ultimă fa-

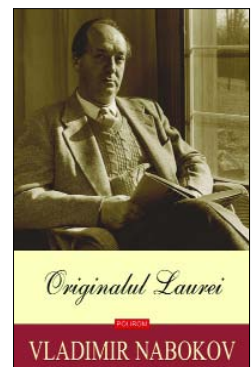
ză. *Originalul Laurei*, publicat recent de Editura Polirom într-o inedită ediție bilingvă, nu este de fapt un roman fragmentar și nici măcar ceea ce am putea numi un roman neterminat, ci mai degrabă o colecție de notițe reprezentând scheletul unui roman format din 138 de fișe scrise de Nabokov cu creionul, pe care le putem admira în facsimil în limba engleză.

Sarcina cititorului este una aproape imposibilă: de a rearanja materia primă a acestui nucleu de roman în încercarea de a-și imagina cum ar fi putut arăta produsul final. Subiectul pare destul de simplu: o tânără atrăgătoare, Flora, provenită dintr-o familie cu înclinații artistice deosebite, devine la un moment dat subiectul unui roman, *My Laura*, scris de un fost amant al femeii. Ea se căsătorește apoi cu un neurolog de succes, Philip Wild, un tip obez, obsedat de problematica morții. Partea a doua a manuscrisului, unde sînt prezentate gândurile și bizarele experimente psihologice ale bărbatului (care încearcă să găsească o cale de a muri prin intermediul unei autoanihilări psihice și al dizolvării unor părți ale corpului ca urmare a unei transe autoinduse), devine din ce în ce mai extravagantă. Deși o parte din fișe sînt exerciții stilistice reușite, unele dintre ele nu își pot întregi adevărata semnificație decât în mintea lui Nabokov. De altfel, acesta este motivul pentru care cititorul experimentează o adevărată frustrare în timpul lecturii. Din punct de vedere literar, este aproape imposibil să fie emisă o judecată de valoare despre acest manuscris întrucît avem în față o simplă schiță – scrisă, este adevărat, de un scriitor de referință.

Istoria acestei cărți este mai importantă și mai captivantă decât scriitura în sine. *Originalul Laurei* are însă meritul de a oferi o imagine concretă a travaliului artistic trăit de Nabokov. Ea este astfel mai interesantă pentru istoricii literari și, mai ales, pentru specialiștii în opera lui Nabokov, care pot analiza în amănunt felul în care maestrul își compunea opera încă de la însemnările preliminare, și mai puțin pentru cititorul care i-a admirat scriitura din *Lolita* sau din *Pnin*.

Dragoș Zetu

*Două
opinii
despre
o carte*

39,50 lei

traducere
din limba engleză și note
de Veronica D. Niculescu

introducere
de Dmitri Nabokov